

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

• HVAR 8 DAG •

ILLUSTRERADT

MAGASIN

UTSIKT FRÅN SJÖ-GUNNARSBO SANATORIUM ÖFVER SJÖN ÅSUNDEN. — FOTO. WASSBERG, BORÅS.

17 DE ÅRG.

DEN 25 JUNI 1916

N:c 39

Foto. Kihlbaum, Sundsvall.

Klubb: Bengt Sjöforsparv

Gottfrid Adlerz

Ingen svensk man torde med mera tålmod och framgång ha ägnat sig åt utforskandet af insekternas lif än lektor Gottfrid Adlerz i Sundsvall. I dagarna har han åter riktat vår entomologiska litteratur med ett arbete om "Gräfsteklarnes lif", som förvisso kommer att locka ett mycket stort antal intresserade läsare. Icke utan skäl har man jämfört Adlerz med den nyligen aflidne franske naturforskaren Jules Henri Fabre: hvad den senare varit för utforskningen af myrornas lif, har den förre varit för utforskningen af steklarnes. Framför allt har han lämnat i hög grad lärorika och fängslande bidrag till det svåra spörsmålet om instinkts- och förståndshandlingar hos insekterna. Den gamla åsikten om insekten som en automatisk reilexmaskin synes ej längre kunna upprätthållas. Icke minst genom lektor Adlerz' forskningar synes det numera ådagalagdt, att insekterna ingalunda ledas blott af blinda och omedgörliga instinkter, utan fastmera visa prof på en icke föraktlig intelligens, i det att deras skenbart rent maskinmässiga verksamhet under vissa förhållanden kan förändras i riktning af större ändamålsenlighet. Det är intet vanligt nöje, som beredes läsaren, när han i den nya boken får taga del af de skickligt anordnade försök, med tillhjälp af hvilka lektor Adlerz på detta svårframkomliga område sökt lista sig fram till sanningen.

Gottfrid Agaton Adlerz är född i Vadstena den 25 febr. 1858 och son till dåvarande rektorn vid därvarande elementarläroverk, sedermera kyrkoherden i Kuddby Carl Erhard Adlerz och hans maka Ulrika Kalén. Sin elementarbildning erhöll han vid Linköpings högre allmänna läroverk, där han aflade mogenhetsexamen år 1878. Redan som skolyngling hade han visat utpräglad förkärlek för zoologiska studier och som student hängaf han sig helt åt desamma. Efter ett par års studier vid Uppsala universitet aflade han därstädes filosofie kandidatexamen år 1882, studerade därefter äfven vid Stockholms högskola, där zoologien då i prof. Leche fått en framstående målsman, blef filosofie licentiat 1887 och samma år filosofie doktor. Därefter tjänstgjorde han som amanuens vid Stockholms högskolas zootomiska institut och mottog förordnande som docent i zoologi därstädes 1889.

Redan vid denna tid hade Adlerz dokumenterat sig som en entomologisk forskare af hög rang genom sina "Myrmekologiska studier" (med myrmekologi förstås läran om myrorna), hvars första del utkom 1884 och som med flit och ihärdighet fullföljdes genom ytterligare tre, den sista af år 1902. Sedermera har han sammanfattat resultaten af sina myrstudier i det förträffliga, mera populärt hållna arbetet "Myrornas lif", som han utsände år 1913. År 1890 fick han af Vetenskapsakademien mottaga det Flormanska priset på grund af det utmärkta anatomiska arbetet "Om digestionssekretionen och några andra därmed sammanhängande fenomen hos insekter och myriapoder" (myriopoder = tusenfotingar) och skulle haft fullgoda anspråk på en entomologisk lärostol vid ett af våra universitet, om staten ansett sig ha råd att bestå sig med en sådan. Då detta emellertid icke var fallet, nödgades Adlerz tråda i läroverksundervisningens tjänst och år 1894 utnämndes han till lektor i naturalhistoria och kemi vid Sundsvalls högre allmänna läroverk.

Att ungdomen härigenom vann en god lärare, kan man utan svårighet förstå. Märkligare är, att Adlerz i motsats mot så många andra icke därför

gick förlorad för forskningen. Fastmer fortsatte han där sina myrstudier, upptog och genomförde sina stekelforskningar och hann därjämte med att behandla äfven andra intressanta problem, om hvilkas omfattning man får en föreställning af afhandlingstitlar sådana som "Periodische Massenvermehrung als Evolutionsfaktor" ("Periodisk massförökning som utvecklingsfaktor") och "I hvilken ordning tager djurvärden en ur havet uppdykande ö i besittning?" Andra viktiga arbeten af honom äro den 1902 i Vetenskapsakademiens handlingar offentliggjorda studien "Cereopales maculata, en parasitisk pompilid", och den 1896 utgifna afhandlingen "Stridulationsorgan och ljudförnimmelser hos myror".

För sina utmärkta förtjänster som entomologisk forskare blef Adlerz också år 1905 kallad till ledamot af vetenskapsakademien. Den närmaste anledningen härtill torde ha varit att söka i den publikation om lefnadsförhållanden och instinkter hos ett par rostekelfamiljer, som utgjorde det första bidraget till den stekel-psykologi hvars vidare utformande han med sådan ihärdighet fullföljt.

Ty ihärdighet vill det till för att bedrifva forskningar af detta slag. Gräfsteklarne t. ex. hålla till på soliga och sandiga ställen, och den, som vill studera dem, får ej vara rädd för gassande solsken. Ju varmare det är, desto verksammare äro de med jakt, bobyggnad och hvad de i öfrigt syselsätta sig med. Det skall ett engalikt tålmod till för ett tillförlitligt utbyte af de iakttagelser man kan göra på dessa för oss så främmande och med människan så grundväsentligt olika organiserade varelser. Det inträffar lätt så många moment, som göra, att man kan få börja en observationsserie på nytt. Men Adlerz blir aldrig trött. Timme efter timme kan han ligga på en sandig söderslutning och ge akt på gräfsteklarnes beskäftiga sysslande. Han utväljer en bestämd individ och skrifer upp i sin anteckningsbok allt hvad djuret ifråga tar sig till. När han så fått till stånd ett tillräckligt antal anteckningar, bearbetar han dem på ett utomordentligt sätt för vetenskapen och för allmänheten. Helt enkelt mästerliga äro t. ex. de iakttagelser och experiment, som i hans senaste arbete ligga till grund för skildringen af den spännande kampen mellan sandjägarelarven och Methoca och huru listigen slutligen öfvervinner styrkan.

Adlerz' intressen sträcka sig äfven till arkeologien. På vitterhetsakademiens uppdrag har han verkställt mycket förtjänstfulla undersökningar af ett antal förhistoriska fornminnen i Medelpad och därigenom förvärfvat sig ett äfven bland våra fornforskare aktadt namn.

Sist men icke minst förtjänar lektor Adlerz ett erkännande för sitt populärvetenskapliga författarskap. Det säger något, att han författat *No 1* ("Människans ursprung") i Verdandis småskrifter: den har utkommit i fyra upplagor. I samma serie om vi icke missta oss har han äfven behandlat Charles Darwin och lämnat en utmärkt sammanfattning af sina stekelforskningar. Hans "Bilder ur Sveriges insektslif" har utgått i tre upplagor och han har äfven behandlat Sveriges fjärilar. Hvertill komma de populärvetenskapliga skrifter om myrorna och gräfsteklarne, som redan ofvan omnämnts.

Sedan 1894 är lektor Adlerz gift med Emilia (Emma) Mathilda Liljedahl, dotter af fabrikören J. T. Liljedahl och hans maka, född Nilsson.

Foto. Wassberg, Borås.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Silfverparre, Sblm—Gbg.

ELFSBORGS LÄNS NYA SANATORIUM SJÖ-GUNNARSBO, invigt den 15 juni.

bekvämlighet. Sanatoriet har ett synnerligen vackert och ur hälsovårdssynpunkt fördelaktigt läge på en med barr- och löfskog bevuxen höjd sluttande ned mot den täcka sjön Asunden. I sin helhet har anläggningen dragit en kostnad af 680.000 kr.

H. B. D:s Prenumeranter i Stockholm behagade vid prenumeration hänvända sig till Bokhandeln eller till Hvar 8 Dags distribution, Appelbergsgatan 58 B, då tidningen fritt hembäres. Rikst. 8573 Allm. tel. 20968

Elfsborgs läns tuberkulossanatorium Sjö-Gunnarsbo, belägen i närheten af Asundens järnvägsstation på Västra centralbanan invigdes högtidligen den 15 juni i närvaro af landshöfding K. S. Husberg, riksdags- och landstingsmän från länet, representanter för kårer och korporationer m. fl.

Det nya läns-sanatoriet, som tillkommit på föranstaltande af Elfsborgs läns landsting och är uppfördt efter ritningar af arkitekt Ivar Tengbom, Stockholm, har plats för 120 patienter. Hufvudbyggnaden är af tegel i två våningar förutom vinds- och källarvåningar samt innesluter äfven ligghallar. I fråga om inredningen har man på samma gång man tagit de största hänsyn till den praktiska nyttans och hygienens fodringar sökt att på bästa sätt tillgodose krafvet på trefnad och

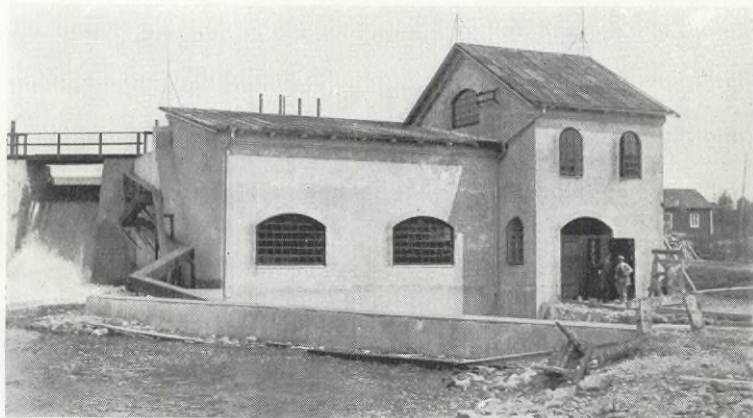

Foto. Ahlqvist, Ljungby

Kliché: Bengt Silfverparre.

LAGANS NYA KRAFTSTATION, uppförd af Vernamo Kraftloag för öfverföring af elektrisk energi till Vernamo, tagen i bruk dessa dagar,

Foto. Lundin, Ulricehamn

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Silfverparre, Sblm—Gbg.

GRUPP AF DELTAGARE I DEN HÖGTIDLIGA INVIGNINGEN AF SJÖ-GUNNARSBO SANATORIUM DEN 15 JUNI.

DEN STORA UTSTÄLLNINGEN I ÖRNSKÖLDSVIK.

Foto. Wängström, Örnsköldsvik

INDUSTRIHALLEN.

Klubb: Kem. A.-B. Besigt. Sjöfverports, Stålm.-Ödg.

RESTAURANGEN.

Öfverst: ENTRÉN SAMT TINGSHUSET hvori en del af utställningen är inrymd.

Den af Västernorrlands läns hushållningssällskap anordnade, stort anlagda utställningen för landbruk, skogsskötsel, fiske, handverk och industri öppnades den 17 juni i Örnsköldsvik. Utställningen, hvilken är förlagd till en plantering inom själva stadsområdet, inrymmer ett flertal stora hallar samt en rad paviljonger för separat utställande firmor, hvarjämte försöksplanteringar och visningsfält i stor utsträckning anordnats.

Ordförande i det arbetsutskott inom utställningbestyrelsen, hvilket haft utställningens ordnande om hand, är konsul H. Öhngren. Som utställningens kommissarie fungerar grosshanden Carl Kusoffsky.

Till bild å sid. 615.

Västerås stifts- och gymnasiebibliotek, som förutom småtryck och afhandlingar omfattar äfven 20.000 volymer däri bland en hel del synnerligen dyrbara gamla handsskrifter, inflyttar snart i en ny biblioteksbyggnad, som uppförts på högre allm. läroverkets gårdsplan i Västerås, intill och i stil

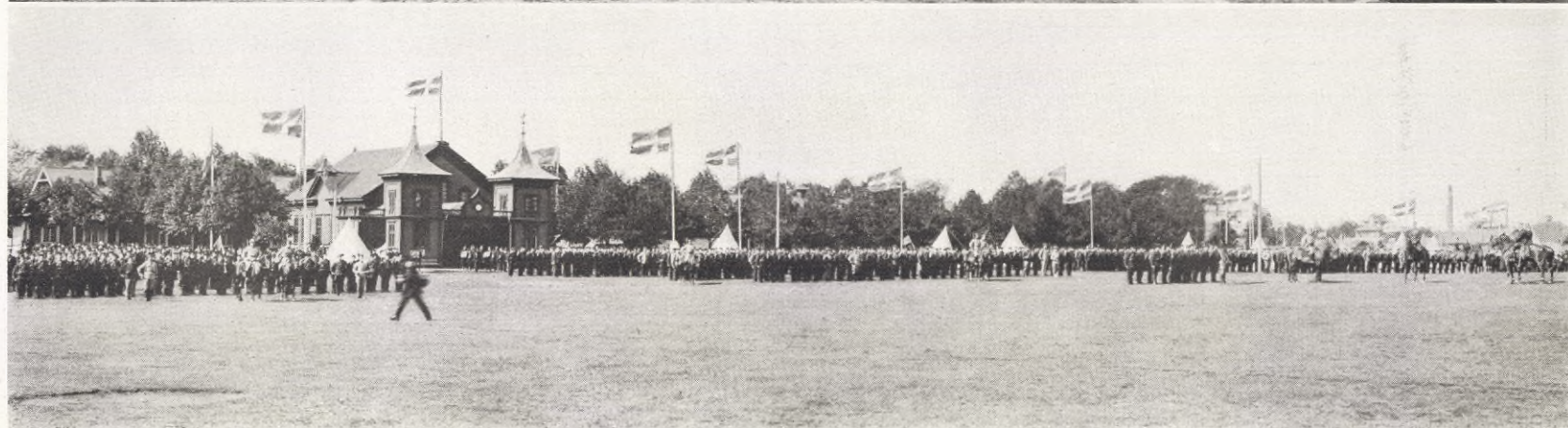
med det från medeltiden stammande gamla domkapitelhuset. Den nya biblioteksbyggnaden har kombinerats med en af stadens äldre gårdar, "Lektorsgården", hvilken bebots af den numera aflidne bekante läroboksförfattaren lektor D. A. Sundén. I denna byggnad har ordnats läsrum såväl för lärare som lärjungar.

Den nya biblioteksbyggnaden, som uppförts efter ritningar af arkitekten Eric Hahr, har bekostats af medel ur Västerås stiftskassa och Västerås högre allm. läroverkets byggnadsfond.

Till bild å sid. 615.

Terminsafslutningen i Kungsholmens folkskola i Stockholm den 14 juni föregicks af en särskild högtidlighet, i det att vid nämnda tillfälle Centralföreningens för idrottens främjande idrottsköld till folkskolorna då öfverlämnades till skolan, hvars duktiga gossar genom ådagalagd skicklighet i idrott eröfrat det ståtliga hederspriset. Skölden öfverlämnades af general Balck sam i mottogs å skolans vägnar af förste folkskoleinspektören professor von Schéele.

VESTGÖTA REGEMENTES AFSKED FRÅN AXVALLA HED.

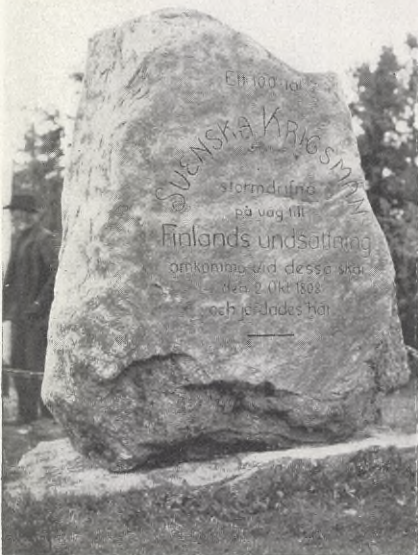
*o'o Lindhe, Lidköping

Öfverst: HERTIGEN AF VESTERGÖTLAND, PRINS CARL, TALAR EFTER AFTÄCKANDET AF MINNESSTENEN. Observera soldaterna iförda Västgöta-regementenas uniformer från äldre tider. — Nederst: VY ÖFVER AXVALLA HED PÅ HÖGTIDSDAGEN, DEN 16 JUNI.

Kliché: Kem. A.-D. Pont Silfverparre, Sölm.-79.

MINNESSTEN REST · LIMÖN, I GÄFLE SKÄRGÅRD, ÖFVER SVENSKA KRIGSMÅN SOM DÅR FÖRLISTE UNDER ÖFVERRESA TILL FINLAND 1808. Aftäckningen den 12 Juni. — Text å sid. 623.

Västgöta regemente, som till hösten rycker in i sin nya förläggningssort, Vänersborg, firade med anledning af den förestående aflyttningen från den nuvarande öfningsplatsen, Axvalla hed, den 16 juni å heden en stor minnes- och afskedsfäst, hvilken förmade sig till en högtidlighet af lika anslående som imponerande natur. Regementet hedrades därvid med besök af hertigen af Västergötland, som är öfverste inom regementet och för några år sedan äfven var dess chef. Bland högre militärer, som inbjudits, märktes krigsministern statsrådet Mörcke, tre af regementets föjutvarande chefer generallöjtnanten frih. C. Ericson, generallöjtnanten A. F. von Matérn och generalmajoren E. W. Bergström, intendenten Frölich, generalmajor Nyblæus m. fl.

Hertigen af Västergötland, som på f. m. anslände till Axvall, mottogs af regementets chef, gen.-major H. L. Leth, samt öfriga högre officerare. Sedan regementschefen till hertigen öfverlämnat regementet, utförde detta exercis samt en kortare stridsöfning, hvarefter följde en anslående ceremoni då prins Carl hälsade regementets gamla soldater, hvilka till ett antal af omkring 500 infunnit sig till fästet.

Vid middagstiden försiggick den högtidliga aftäckningen af den på heden resta minnesstenen. Regementet var därvid uppställt nedanför kullen tillika med de gamla soldaterna hvarjämte befolkningen från kringliggande närd i betydande antal infunnit sig.

Efter ett för kongen utbrakt lefve lämnade regementschefen en historik öfver regementets öden från den tid då det uppstod ur Västgöta ryttare. Prins Carl höll därefter ett tal till regementet och de gamla soldaterna samt gaf sedan tecken till minnesstensens aftäckning.

Ceremonien afslutades med en religiös betraktelse af regementspastorn kyrkoherde von Sydow samt regementets defilerung för prins Carl, hvarefter prinsen aftackade regementet.

Påföljande dag inspekterades regementet af krigsministern, hvarefter idrottsöfningar för manskapet samt anordnade höjen vidtog.

Den resta minnesstenen utgöres af ett fyra meter högt granitblock med inskription:

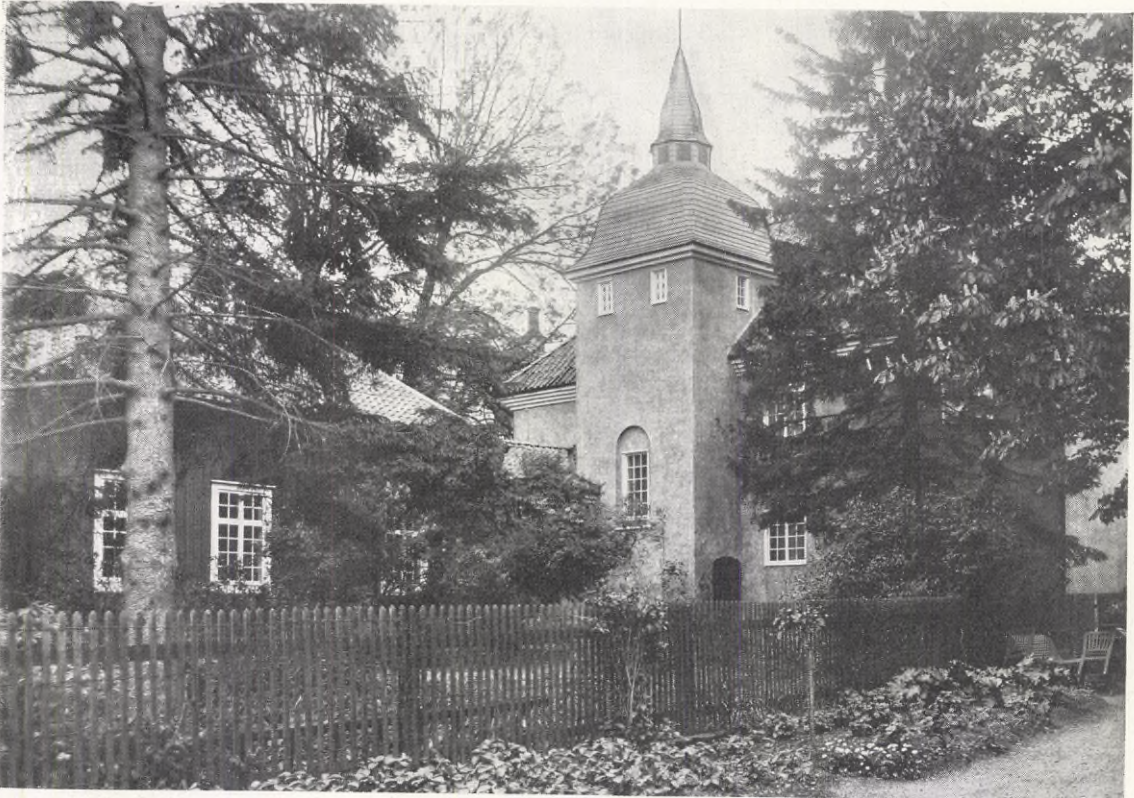
! Kungl. Västgöta regemente har åren 1701—1916 under namn af Västgöta kavalleriregemente, Västgöta liniedragonregemente, Västgöta infanteriregemente, Kungl. Västgöta regemente verkställt öfningar och mönstrats på Axvalla hed.

Foto. Lindhe, Lidköping.

GRUPPBILD FRÅN AXVALL D. 16 JUNI. Prins Carl, krigsministern och högre militärer m. fl.

Klick: Bengt Sjöversparre.

Amatörfoto. Sven Linde, Västerås.

Källa: Kem. A.-B. Bengt Sjötersparre, Skåm-Ödg.
NY BIBLIOTEKSBYGGNAD I VÄSTERÅS FÖR VÄSTERÅS STIFTS- OCH GYMNASIEBIBLIOTEK. T. h. Biblioteket, t. v. Lektorsgården. — Text å sid. 612.

Foto. Moäin, Stockholm.

Källa: Kem. A.-B. Bengt Sjötersparre, Skåm-Ödg.
KUNGSHOLMENS FOLKSKOLA I STOCKHOLM MED DEN NYERÖFRADE IDROTTSKÖLD Centralföreningen för idrottens befrämjande instiftat till vandringspris för folkskolorna. — Text å sid. 612.

VÄRLDSKRIGET.

Med en allt häftigare våldsamhet utvecklar sig numera krigsdramat. Många se häruti ett tecken till, att de kämpande handla under nödvändigheten att snarast få ett afgörande till stånd och att alltså freden skul'e närma sig i mån som åskorna från slagfälten stegras till en öfvervældigandeintensitet. Måhända är det så, att allt nu sättes in och att den kraftuttömning, som måste följa, skall medföra ett stillestånd och fredsförhandlingar. Allt för stora förhoppningar bör man ännu inte hysa. Så orimlig företeelsen än är gör ingen af de kämpande intryck af att ha blifvit utpumpad.

Emellertid äro världskrigets fronter i väster, i öster och söder, skådeplatsen för de mest förtviflade anfall och motanfall. Den snart fyra månader gamla oafbrutna tyska offensiven vid Verdun håller i sig oför-

VICEAMIRALEN SIR DAVID BEATTY, befälhafvare öfver den engelska slagkryssare-eskader som utkämpade sjöstriden mot den tyska Högsjöflottan i Nordsjön. — Efter ett senaste porträtt.

minskad till sin våldsamhet. Och af allt detta intet afgörande resultat! Den segerrika österrikiska offensiven i de vicentiska alperna har omsider mötts af ett starkare italienskt motstånd, eller också uttömt sin kraft i den oerhörda uppgiften, möjligen också måst inställas på grund af ryssarnes operationer vid östra gränsen. Italienerne ha börjat operera anfallsvis på Isonzofronten, vid Görztz och Doberdoplatån, men stöta där på samma stenhårda motstånd som vid tidigare försök.

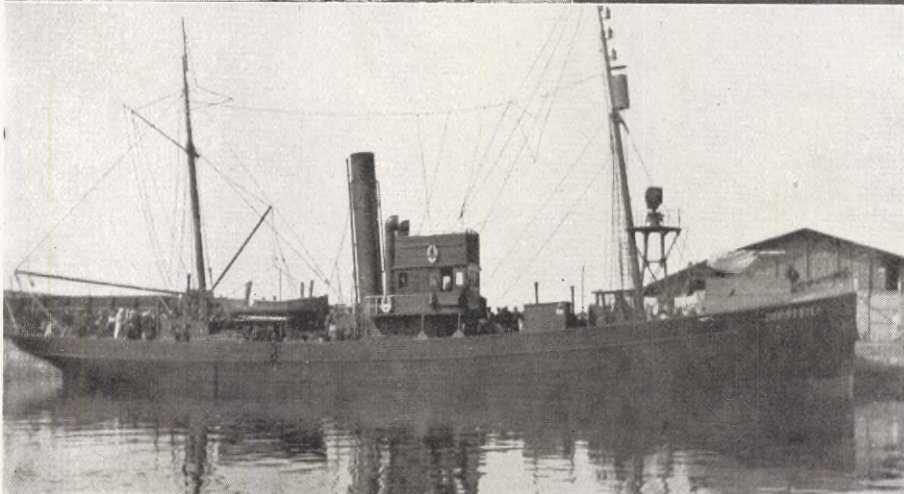
Väldigast utvecklade sig kampen under veckan efter pingst på de ryska slagfälten, i Galizien och Volhynien, där ryssarne i början af månaden inledde en offensiv under general Brusilov, som i början togs för att blott åsyfta en "aflastning" för de beträngda italienerne, men snart visade sig vara förberedd med helt annan grundlighet. De ryska operationerna sträckte sig från Prjipjet-floden i norr ända ner till Czernovitz vid rumänska gränsen.

De ryska segerbudskapen växte oupphörligt. Brussilovs arméer ryckte fram mot Styr och Strypa, intogo bl. a. fästningen Luzki norr och städerna Dubno, Horodenko och Snjatin nära Czernovitz, öfvergingo därefter så väl Styr som Strypa och kunde äfven på några ställen tränga öfver Pruth, som skyddade Czernovitz.

Längst avancerade denna offensiv i norr, där frontförskjutningen torde ha sträckt sig c:a 70—80 km., tills den nått fram till floden Stochod. I

EN UNIK FOTOGRAFI, TAGEN OMEDELBART EFTER SLAGET, då sårade engelska matrosor fördes öfver till ett hospitalsfar'yg.

Amarrör to B. De geaten, Nyköping

DEN TYSKE ARMERADE TRÄLAREN "JOH. VESTER" SOM INKOM TILL NYKÖPING MED SÅRADE.

Kliché: Kem. A.-B. Benot Silfverparre, Sölm—Gbg.

Utanför Häfringe i Södermanlands skärgård har natten till den 14 juni — på internationellt sjöterritorium — en strid utkämpats mellan tyska och ryska sjöstridskrafter. Ett tiotal från nordsvenska hamnar kommande tyska handelsångare hade tidigare på aftonen vid Landsort mötts af en tysk konvojflottilj, bestående af hjälpkryssaren "Herrmann" på 3,600 tons samt fyra med kanoner armerade trälare. Då den samlade tyska flottilien på södergående vid midnattstiden

befann sig c:a 10 dist. min. från Häfringe närnade sig med stark fart tre ryska jagare, hvilka efter preiskott öppnade en våldsamt eld mot den tyska flottilien. Under det de till densamma hörande handelsångarne under skydd af trälarna sökte rätta sig in i den svenska skärgården, upptog den jämförelsevis svagt armerade tyske hjälpkryssaren hjältemodigt striden med den ryska öfvermakten och gjorde det därigenom möjligt för handelsångarne att undkomma. Efter en och en half timmes förbittrad strid började den svårt skadade tyska kryssaren att sjunka och de öfverlevande af dess besättning 39 man af ursprungliga 96, gingo i räddningsbåtarna. Af de under striden sårade infördes sju man af trälaren "Job. Vester" till Nyköping för erhållande af vård. En af dem har sedan af dit af sina under striden erhållna blessyrer. — Den tyska rapporten om sjöträffningen nämner att det varit fyra ryska jagare, som angräpmit den tyska flottilien samt att det tyska hjälpfartyget sprängts i luften af besättningen, hvilken till större delen räddades. Ryssarne påstå sig haiva sänkt utom "Hermann", hvars besättning tillfångatogs, ännu två konvojfartyg af liten torpedbåtstyp.

Efter fotograf.

centrum hade general *Bothmer* mindre känning af ryssarnes frammarsch. Omsider kunde österrikarna bjuda ett effektivare motstånd, sedan de fått tyska förstärkningar. Emellertid synes det, som om ryssarne hunnit tillfoga österrikarne högst kännbara förluster. Den ryska rapporten af den 15 d:s meddelade sålunda, att de tagna fångarnes antal stigit till rent af kolossala siffror: 2,467 officerare och 150,000 soldater. Från centralmaktens sida göres gällande, att de ryska siffrorna äro betydligt öfverdrifna.

Af öfriga krigshändelser under veckan behöfver endast nämnas en mindre lokal framgång för engelsmännen vid *Zillebeke*, där de återtagit förut förlorade skyttegravar, några strider med oviss utgång i Armenien samt — af speciellt intresse för Sverige — en sjöstrid utanför *Häfringe* natten till den 14 d:s, därvid en större tysk handelskonvoj öfverrumplades af en rysk jagareeskader. En tysk

Fortf. å s. 623.

EN UNDER STRIDEN VID HÄFRINGE SÅRAD TYSK UNDEROFFICER, BECKER, ANKOMMER TILL STOCKHOLM.

GENERAL GALLIENIS BEGRAFNING I PARIS, EN STORSLAGEN SORGEHÖGTID.

Den förutvarande franske krigsministern *general Gallieni*, hvilken efter en i våras undergång operation den 27 maj afled, begrafdes under stora högtidligheter och i närvaro af en ofantlig människomassa den 1 juni i Paris. Krigsministern general Roques, som talade å franska regeringens vägnar, redogjorde i sitt minnestal för den hädangångne fältherrens militära karriär och dröjde särskildt vid hans för Frankrike betydelsefulla arbete i kolonialtjänsten. Vid världskrigets utbrott hösten 1914 var Gallieni chef för de franska

trupperna i Paris och utfärdade i denna egenskap sin berömda proklamation till hufvudstadens befolkning. Talaren berörde därefter den roll Gallieni spelat i slaget vid Marne, där han kraftigt bidrog till segern, samt dröjde till sist vid de stora tjänster den bortgångne bringat landet sedan han kallats att träda i spetsen för det franska krigsdepartementet. Ordföranden i Paris' municipalråd Mithouard bringade därefter i ett högstämmt anförande den hädangångne härföraren den franska hufvudstadens tacksamma hyllning.

Skjfer fotografi.

DEN OFANTLIGA BLOMSTERHYLLNINGEN VID JEANNE D'ARCS STATY I PARIS jämte patriotiska manifestationer. Föreningen för militär förberedelse defilerar.

Sk. Ad. Bengt Skjferparva.

BOBBA, BERÖMD FRANSK FLYGARE, omkommen vid Verdun under en strid mot en fiendtlig flygare. Innehade hederslegionen och krigsmedaljen.

Pontus kom fram till Berlin ägde han endast tjuguiem mark i fickan. Men trots detta ringa rörelsekapital störtade han sig genast in i storstadshvilet och hamnade till sist på en liten varité i Osten. Han tillbringade sin kväll vid samma bord som en neger, hvilken var tillräckligt civilicerad att låta bjuda sig på en wienerschnitzel.

Nästa dag slog svensken upp adressboken och började besöka trähandlarne i staden för att få en anställning. Junisolen hettade upp husen till kamminer som ångade ut svett, dam och skämd luft. Pontus hvilade ut ibland på de små torra trädplanterade refugerna i stenöknen och fortsatte därefter oförtrutet sitt sökande.

På tredje dagen voro pengarna slut och nu gick det med ens upp för den unge mannen, hvilket hemskt ställe en storstad kan vara för den som ej kan honorera livets nödtorft. På hotellet togs hans bagage i mät, hvarefter han sattes på gatan. Natten tillbringade han på en soffa i Friedrichshain, men nästa morgon var han åter mobil för livets uppehälle.

Klockan slog halvt sex, då han dref igenom en smal, smutsig gata inramad af enkla konfektionsbutiker och stora fabriksportar. På hvartannat hus satt det läkare- eller advokatskyltar och allting tydde på att här, i denna proletariats stadsdel, fanns det alla slags infektionssjukdomar, andliga och kroppsliga.

Inne på en gård fick han syn på ett stort virkeslager. Fabriksskorstenarnes sot hade färgat husväggarna gråa, men midt i denna dystra färgton lyste kådiga, gulflammiga plankor med en färsk hälsning från skogarne.

På slaget sex kom en ramsåg igång och i nästa minut några mindre klingor, förtäljande för grannskapet i hög gäll diskant att nu började mästern Schinnel sin dag.

Från maskinrummet klef just nu en man ut, trampande med ett eftertryck som om hvarje steg vore en grundligt öfverlagd handling. Han var garfvad och fränkig i ansiktet som efter ett skedvattensbad och ett par stålgråa spanarögon i stora välfda glober, — just sådana de amerikanska karikatyristerne sätta in i ansiktet på sina Haligan-gubbar i förenkladt manér —, inspekterade fabriksgården i en enda blick. Då mannen höll stilla, stodo hans ben i en sprättbåge bakåt som på en gardessergeant och han stämde armarna i sidan med knutna näfvar så att knogarna hvitnade.

— Hvad vill ni här?

— Jag söker plats på kontoret och har praktiskt från ett svenskt sågverk.

— Ni är åtminstone tidigt uppe. Såg er nyss gå förbi porten. I dag skickade jag iväg en och ni kan börja. Kom med och mät upp timmer.

Ändtligen! En snabb och löjligt enkel lösning på allt det väntade bekymmersamma, som Pontus ännu bara hade sett skymten af. an fattade genast galoppen, tog af sig i skjortärmarne och högg i med en drivande kraft som om kräfvän vore fylld och kroppen utsövd. Till middagen gingo alla hem, men Pontus tog sig en tur till parken, där han drack ett par liter vatten. På natten uppsökte han samma soffa och var nästa morgon punktligt i sitt arbete. Vid middagstiden kikade förmannen, mera med materialistens än människokännarens erfarna blick på honom och

sade: "Ni har bestämdt inga matpengar?" Nu fick Pontus låna en mark.

Aldrig skulle han sedermera glömma detta ögonblick, då hoppets stjärna åter lyste med den nötta glansen af ett gammalt enmarksstycke. Under de båda sista dagarne hade han ofta strukit förbi restaurangernas dörrar och hans känsligt hungeriga näsa hade utvecklats en oanad fördighet i att på det sensationellaste särskilja olika dofter, alltifrån paprikaschnitzelns kryddade stekosdimma intill den förfalskade brödbiffens rostade arom. Vårst hade det varit att gå förbi bagarebutikerna, från hvilka det nygräddade mjölets välldukt hade trängt in i hela hans kropp. Han tänkte då med en orättvis bitterhet på, huru "de därhemma" sutto kring köttgrytorna, under det han bara genom ett oärligt tillgrepp från andras matförråd kunde bevisa sin mage en vänlighet. Men huru kunde han också vara så dum att bjuda en fördömd ostafrikanare på schnitzel? Gästabud och kräftkalas från herrgårdarne hemma döko upp för hans minne med detaljeradt fina smakskeifin ngar. Då han nu med sitt enmarksstycke klef in på närmaste billighetsrestaurang, kände han sig, egendomligt nog, mindre hungrig än nyfiken på, huru det skulle kännas att äta.

Med den skådespelaretalang som kan utöfvas mycket skickligt, då det gäller att dölja armod, träffade han likgiltigt sitt val på matsedeln och ville "så nyligen efter frukosten ha något lätt att äta..

Pontus lyckades, med det sympatiska sätt en behövande tillämpar, att krängla sig igenom till aillöningsdagen. Per telegraf fick han femtio kronor från en släkting, löste ut sina saker på hotellet och flyttade in hos en gammal pensionerad lektor.

Med de flesta unga svenskar delade han oförmågan att sätta sig in i ett främmande lands vanor. Sparsamheten tydde han som snålhet, ett förnöjsamt lefnadssätt kallade han för kalkborgerlighet, kamraternas undergiina flit uppfattade han som ögotjäneri. Men Pontus dolde ändå sin öfvermodiga och respektlösa lifsuppfattning rätt skickligt, då han såg att den ej uppskattades. Den unge mannen led ej, som de äldre, af något kuvadt missnöje utan flöt ofvanpå på sin goda hälsa och sin lättsinniga naturell, utan att känna någon sträfvan efter en stadgad framtid.

Hvad han dock ej kunde underlåta att taga intryck af, var hans chefs järnvilja, ehuru han var nog ung att fördöma detta verksamhetsbegär som han tillskref penninghunger, utan att förstå, att mästern hade precis samma nöje af sitt hårda knog som Pontus af sina stormiga kvällar. Först senare gick det upp för honom, hvilket extrakt af vilja och seghet som fanns gömdt i preussarens kropp och tjuu år senare blef herr Schinnel hans högt lysande föredöme — i ord, ty Pontus hade åter växt in i sin gamla jordmån.

De sista medellösa dagarne i månaden voro lika njutbara för Pontus hemma i hans rum som de lika obligatoriska stormiga utelifsdagarne, då kassan var fylld. Lektor Köhler egde ett fint klassikerbibliotek, som han lånade ut till sin hyresgäst, och med en filt om benen satt Pontus invid järnugnen om kvällarne, — han fick nämligen betala femtio pfennig för hvarje brasa och eldade två gånger i veckan —, och njöt nu en hälsosam och stadig andlig kost som dietisk omväxling med sin utsväfvande fantasi huggsexor.

Forts. å sid. 622.

Efter justeringsförel.

DEN NYA SKILJEDOMSTOLENS FÖRSTA SAMMANTRÄDE.
Fr. v. overbestyrer Fastling, telegrafdir. Hefstye, justitarius Thinn
(ordförande), öfveringenjör Wiig och företningsförel Iversen. —
Därunder PARTERNAS OMBUD I RÄTTEN: direktörerna Hei-
berg och Sem för arbetsgifvarne och herr Lian för facköfveringarne.
Stående: sekr. Paus.

I Norge har i dagarne utkämpats den största och farligaste sociala strid som någonsin före-
kommit där.

Inom den norska arbetarevärlden har under vårens lopp en stark oro gifvit sig tillkänna med svåra lönekonflikter inom olika näringsgrenar. Bergverksarbetarne gingo i sträjk, följda af järnarbetarne, tillsammans 28,000 man. De försök som från riksmedlingsmannens sida gjordes för att mäkla fred, vunno intet beaktande af arbetarne

Kliche: Kem. A.-B. David Sjöforsparne, Sblm.-Gbg.

och blefvo följaktligen resultatlösa. Arbetsgifvareföreningen beslöt under sådana förhållanden att tillgripa sitt yttersta kampmedel, generallockout, hvilken skulle träda i verkställighet den 6 juni. Starka krafter hade emellertid dessförinnan satts i rörelse för att på lagstiftningens väg söka åter-

Forts. å sid. 622.

Foto. Green, Haparanda.

Kliche: Bengt Sjöforsparne.

MIME SKILOND I HAPARANDA.

Den utomordentliga sångerskan, som i lika hög grad tillvunnit sig beundran för sin konst som personliga sympatier under sitt gästupp-trädande vid K Teatern i Stockholm, passerade på hemresa till Ryskland Haparanda den 7 juni. Det påpassliga svenska tullverket lade emellertid beslag på hennes sångkonst för en konsert.

VECKANS PORTRÄTTGALLERI

N. A. R. GRUNDAHL.
Frakt Läkare — Stockholm.
75 år 23 Juni.*

J. A. AFZELIUS.
Lärare. — Göteborg.
60 år 26 Juni.*

J. M. V. R. VELANDER.
Fru. Semin.-adjunkt. — Skara.
50 år 27 Juni.*

C. E. L. HUBENDICK.
Nytjänstämnd pr. fessor v Tekn.
Högskolan *

H. W. AHLMANN.
F. d. Öfverste. — Stockholm.
70 år 27 Juni.*

G. R. HALLBERG.
Arkitekt. — Eskilstuna.
55 år 28 Juni.*

C. A. V. VON PORAT.
Kapten. Fängelsedirektör. —
Karliskrona. 50 år 18 Juni.*

P. P. TRONÉT.
Stationsinspektör. — Nässjö.
50 år 15 Juni.*

L. A. SJÖHOLM.
Prost. Kyrkoherde — Eskilstuna.
75 år 25 Juni.*

J. A. FAHLBERG.
Brukspairon. — Stockholm.
70 år 9 Juni.

O. W. GENANDER.
Distriktsföreståndare. — Sundsvall.
50 år 27 Juni.*

Porträtt till veckans Porträttgalleri

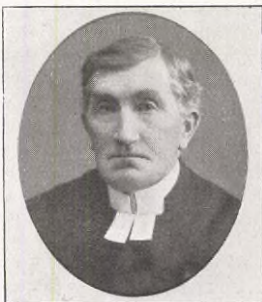
böra vara af **möjligast sena datum** för att införas.

Uppgifter till porträtt

böra ansluta sig till frågeformulär från redaktionen. Särskildt påpekas nödvändigheten af att **alla förnamn angifvas, med tilltalsnamnet helt utskrifvet och understruket.** Förbiseende härutinnan utsluter biografi.

Porträtt och biografi

införas efter begäran från Redaktionen, som också bär kostnaderna.

S. A. SUNDBERG †.
Prost. Kyrkoherde. — Furingstad.
F. 40. † 13 Maj.*

S. WÄGNER †.
F. d. Rektor. — Helsingborg.
F. 44. † 9 Juni.*

A. OLDÉN †.
Stadskamrer. — Lidköping.
F. 53. † 2 Juni.*

B. C. FRISTEDT †.
Fältläkare. — Stockholm.
F. 58. † 8 Juni.*

* Data å nästa sida.

L. E. TELLGREN †.
F. d. Rektor. — Göteborg.
F. 48. † 15 Juni.*

H. T. ASPLUND †.
Direktör. — Stockholm.
F. 77. † 10 Juni.

ADOLF GRUNDAHL. Stud.-ex. 61, med. lic. 69, prakt. läkare i Stockholm sedan sistn. år. Ordf. i homoöpatifören. 12.

ARVID AFZELIUS. Stud.-ex. 75, fil. kand. 80; lärare i eng. v. Göteborgs hand. inst. sedan 82. Läroboksförf. V. ordf. eller ordf. i Göteborgs läroresällskap.

JENNY VELANDER, f. Richter. Utex. fr. H. lär.-säm. 86, lär. i Karlshamn, Göteborg, Jönköping och Kalmar; adj. i svensk hist., geogr. mat. o. nat. kunn. v. Skara sem. sedan 95. Stadsfullmäktig i Skara sedan 14. Verksam ss. föreläs. o. talare i folkbildn., nykterh. o. kvinnl. röstr. Utg. skr. o. läroböcker.

EDVARD HUBENDICK. F. 75. Utex. fr. Tekn. högsk. 1900; konstruktör v. J. V. Svenssons automobilfabr. 1900—02, öfverg. t. ing.-firman Fritz Egnell i Stockholm sistn. år, öfveringenjör v. förbränningsmotorafid v. Morgårdshammars mek. verkst. 10; sakkunnig i Kommerskoll-siffrutredn. 14. I dagarne utn. t. professor i läran om förbränningsmotorer v. Tekn. högskolan.

WILHELM AHLMANN. U-löjtn. v. Fortifik. 66, chef f. Göta ing.-kår 95—98, öfv. löjtn. 1900, afd.-chef f. truppafid. v. Fort. huvudstat 1900—05, befälh. öfver Stockholms vest. landst.-omr. 07—13, öfverste i armén 11.

GERDT HALLBERG. Afg.-ex. fr. Chalmers tekn. läroanst. 83, afg. fr. Konstakad. 86, anst. å stadsark. kont. i Upsala 86—93, lär. v. Upsala

Forts. fr. sid. 619.

Den gamle lektorn var en förnöjsamhetens uttolkare och hans glädtiga oförbränneliga optimism fann en animerad motsvarighet i den unge svenskers flabbiga lefnadskonst, som lektorn öfverseende kallade renässansartad. Den gamla lärläroaren, som dagligen umgicks med sina klassiska förnämter och som hade för vana att uttrycka sig med retorisk magnificens, såg med undran på sin hyresgästs lifsaptit och jämförde hans uppträdande i Berlin med germanernas historiska gästningar i Rom.

Nu hade denna unga man troligen efter ett fåtal år utvecklat sig på ett mycket fördelaktigt sätt, om han hade doppats i ekluten några gånger och om han hos herr Schinnel hade fått gymnastisera upp den viljekraft som fanns på botten. Men nu ville olyckan att hans farmor dog och efterlemnade åt honom rätt mycket pengar, hvarför han omedelbart återvände till hemlandet och slog sig i ro i sin värmländska afkrok.

*

Trettio år hade förflutit, då en tjock och pustande herre satte sig ned på en soffa i Friedrichshain och tänkte tillbaka på sin ungdom. Dessa träspjälor — om det var samma soffa! — hade en gång varit hans resår madrass och denna pump hans munskänk. Nu kom han direkt från Kempinski, där han slevat i sig gäslefter och klunkat i sig en ypperlig vintage. Digestionen var jämerlig och hans egentliga ärende till Berlin hade varit att söka upp en magspecialist.

Tankarne flaxade som oroliga flädermöss hit och dit. Till sist reste sig sågverksägaren, — ty det var en sådan från Nordanfors i Värmland i Sverige —, och promenerade ned till en liten smal gata, där han stannade utanför en port. Öfver ingången satt en skylt: "J. Schinnels Nachfolger". Den tjocka herrn gick in genom porten och styrde

tekn. skola 86—93, anst. å riksdagshusbyggn. ritkont. 93—98; stadsarkitekt i Eskilstuna 98—02; lärare v. tekn. sk. der. sedan 15. Ensk. prakt. i Stockholm o. Eskilstuna. B. byggn. Söderm.—Ner. nationhus i Upsala o. Primur-logen i Eskilstuna. En bl. stift. af Eskilstuna Filharm. sällsk.

AXEL PORAT. U-löjtn. v. S. Skån. inf.-reg. 87, kapl. i res. 15. Ausk. i Fångvården 88, bevakn.-befälh. 98, direktör i Kristianst. 04, i Örebro 11, v. Tvångsarbetsanst. i Karlskrona sedan 14. Sekr. i Kristianst.-läns skytteförb. 07—14; tilldelad dess guldmedalj. styr.-led. i Kristianst. skyttefille 06—12, hed.-led. der; v. ordf. i landstomsfören. 12—14.

PAUL TRONET. Stat.-skr. 86, byråassist. i Falköping 02, i Malmö 06; stat.-insp. i Alvesta 09, i Nässjö sedan 12. Stadsfullm. i Falköping 05—06, led. af kyrkoråd i Malmö 08—09; stadsfullm. i Nässjö sedan 14, ordf. i styr. f. Gunnarskogs alkohol.-hem.

ALBERT SJÖHOLM. Stud.-ex. 60, teolog 63, fil. kand. 67, fil. dr. 69 kyrkoherde i Eskilstuna sedan 83, kontr.-prost 89. Ordf. i Karlstads fattigv.-styr. 7—84, led. af lasarettsskr. 88—12, deraf ss. v. ordf. 20 år; led. af kyrkomötet 03. Landstingsman 81—85, led. af Riksd. F. K. 99—11, led. af konstit.-utsk. 04—11, led. af k. komm. 1900—01.

OTTO GENANDER. Af Sv. missionsförb. kallad t. distr.-förestånd. i Västernorr. o. Jemt. 10. Ordf. i Medelpads Ansgarii fören o. Frikyrk. ungd.-förb. der sedan 11.

AXEL SUNDBERG †. Stud.-ex. 66, prestv. 69, kyrkoh. i Furingstad sedan 74. Led. af komm.-nmd. o. på sin tid kommunalordf., led. af kyrko- o. skolråd.

SVEN WÄGNER †. Stud.-ex. 69, fil. dr. 77, docent v. Lunds univ. s. å., rektor v. Lunds priv. elem.-skola 78, rektor v. Nyköpings h. a. lärov. 87, v. Helsingborgs h. a. lärov. 97—09. På sin tid stadsfullmäktig i Nyköping. Af arbeten som jemte gradualafn. särskildt uppmärksamhets erinras om hans "Filosofiens historia i sammandrag", ett mönster för en filosofisk lärobok o. utk. i fyra upplagor, en sällsynthet för ett svenskt fil. verk.

AUGUST OLDÉN †. Stadskamrer i Lidköping sedan 1900. På sin tid led. af fattigv.-styr. ordf. i drätselkammaren o. led. af stadsfullm. Senare sek. der o. i drätselkammaren.

BROR FRISTEDT †. Stud.-ex. 76, med. lic. 92, bat.-läk. v. Gotl. inf. reg. 92 v. Söderm. reg. 95. Sv. ing.-kår 01, v. Göta lig. 03 v. Svea lig. sedan 10; reg. läkare i Fällhäk.-kåren 07, fördeln.-läkare v. 5 arméfördeln. sedan 13. Represent. Sverige v. Rödå-korskon. bl. a. i London o. Washington. Anlitad f. kommittéupdrag.

LARS TELLGREN †. Stud.-ex. 68, fil. kand. 74, lärare v. Göteborgs reallgymnasium o. realläroverk samt bef. adj. i Marstrand 83, rektor der 94—07, då detta lärov. indrogs, samt öfverflyttades t. Alingsås lärov. På sin tid stadsfullm. i Marstrand samt led. af kyrko- o. skolråd, ordf. i styr. f. sällskapet S:t Erik der.

stegen till ett virkesupplag, där han efter någon öfvertalning och en god dusör utverkade sig tillåtelse att få hjälpa till med virkesmätningen. Han slängde af sig rock och krage och svettades så att flugorna förlorade fotfästet på hans panna.

På kvällen somnade han i sin hotellsäng vid ett brinnande ljus med Schillers Werther i sin hand.

Men nästa dag hade den så länge flämtande lägan från hans ungdoms romantiska s. k. "umbäranden" för alltid slocknat och han log öfverseende, vid ett glas Assmannshäuser, åt gårdagens dumheter.

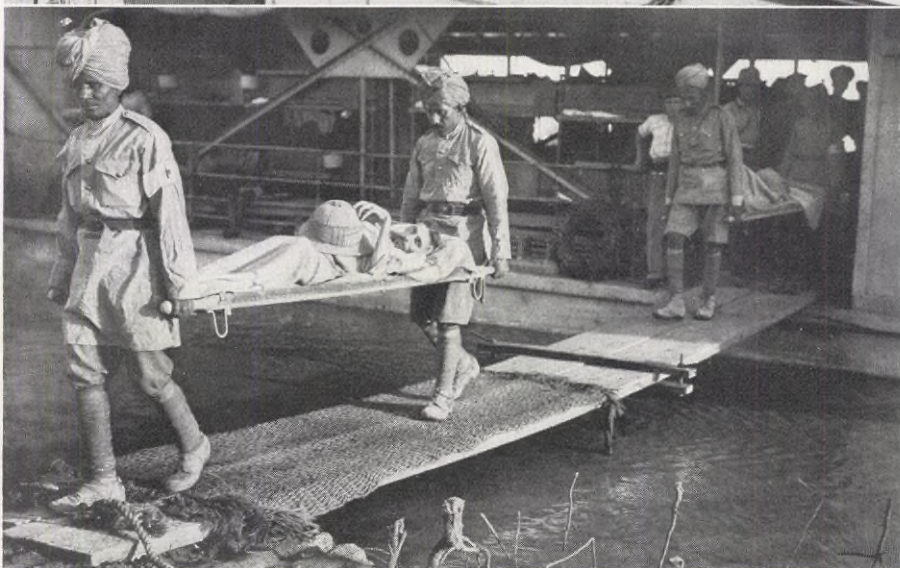
Forts. fr. sid. 620.

ställa arbetsfreden i landet, och den 6 juni antog odelstinget ett framlagd förslag om provisoriskt införande af obligatorisk skiljedom med förbud mot arbetsinställelser, till dess utslag fallit, och skyldighet för arbetsgivare och arbetare att där-efter underkasta sig domstolens beslut.

Antagandet af denna lag, hvilken varit lika impopulär inom båda de stridande lägren, föranledde arbetarne att förklara storsträjk. Denna trädde i kraft den 7 juni inom alla fack, där uppsägningsfrist ej fanns stipulerad, och omfattade med de förut omnämnda sträjkande arbetarne 80,000 man. Efter verkställda uppsägningar väntade man att siffran skulle stiga till 120,000 man.

Den 9 juni antogs skiljedomslagen äfven af lagtinget och sanktionerades af konungen. Med stöd af den nyantagna lagen lät regeringen omedelbart ett påbud utgå, att arbetsnedläggelserna skulle upphöra senast den 13 juni. Arbetsgivareföreningen böjde sig för beslutet och upphäde lockouten, men arbetarnes landssekreterariet hänsköt frågan till landskongressen, hvilken inkallades till den 13 juni.

Vid landskongressen fingo de besinningsfulla

ETT VACKERT DRAG AF DÉ SEGRANDE TURKARNE: Sjukvårds-ångare med sårade eller af hunger och umbäranden under belägringen lidande engelsmän ankomma till brittiska linjerna i Mesopotamien. Detta skedde med turkarnes medgifvande som ett erkännande af det tappra försvaret och för att de sjuka skulle få bättre vård. Den storsinnade handlingen af turkarnes berömmes oförbehållsamt af engelsmännen.

Efter fotografier.

Klische: Bengt Sjöförsvar.

elementen bland arbetarne öfvertaget och beslut fattades, att den som en protest mot skiljedoms-lagen iscensatta storsträjken skulle afblåsas.

Den nyinrättade skiljedomstolen, i hvilken statsmakterna såväl som arbetsgifvarne och arbetarne äro representerade, hade sitt konstituerande sammanträde den 15 juni i Höiesterets lokaler. Mötet, hvilket var af mycket kort varaktighet, tog ett ytterst fredligt och älskvärdt förlopp. Domstolen sammanträder till sin första ordinarie session den 21 juni.

Forts. fr. sid. 617.

hjälpkryssare, *Hermann*, samt två armerade trålare sänktes, under det handelsfartygen, som lär ha varit 14, synas ha räddat sig in på svenskt sjöterritorium.

Italien har fått *ministerkris*. Salandra erhöll i förra veckan misstroendevotum, hvarpå flera mycket

stormiga sammanträden ägt rum i deputerade-kammaren.

Grekland har under tryck af ententen demobiliserat armén, huruvida helt eller blott delvis synes ovisst.

Till illustr. å sid. 614.

En minnessten öfver svenska krigsmän, hvilka under fyllandet af plikten mot fäderneslandet gifvit sina lif, aftäcktes den 12 juni på Limön, Gäfle skärgård, i närvaro af officerare och manskap från såväl Helsinges regimente som från den i Gäfle hamn liggande torpedkryssaren "Psilander" samt Gäfle landstormsförening och en talrik tillstädeskommen menighet.

Stenen har rests af Gäfle landstormsförening för att hugfästa minnet af ett hundratal svenska krigsmän som beordrade till den finska krigsskådeplatsen, på färden dit stormdrifvits och den 2 okt 1858 förlit på skären utanför Limön.

Till venster:
KONUNG ALBERT
AF BELGIEN, iförd
stålhelm, besöker
skyttegravvarne
vid
vestfronten.

Till höger:
GENERAL VON
BOTHMER, som
framgångsrikt afslagit
ryska angrepp vid
ostfronten, jämte stab.

INNEHÅLL:

Lektor Gottfrid Adlerz (biografi och hellsidesporträtt). — Minnesfästen på Axvalla hed. — Utställningen i Örnsköldsvik. — Sjöstriden vid Häfringe. — Sonatoriet Sjö-Gunnarsbo invigdt. — Norska stortrejken. — Världskriget. — Bilder till den svenska och utländska dagskrönikan. — Veckans porträttgalleri. — "Uppfostran". Ber. af David Linde.

Wester fotograf.

Kliché: Ernst Silfversparre.

Wester fotograf.

Kliché: Kem. A.-B. Ernst Silfversparre, Skinn-Gbg.

ITALIENS KRONPRINS, PRINS HUMBERT AF PIEMONT, AFLÄGGER HÖGTIDLIGEN TROHETSEDEN TILL SITT FÄDERNESLAND. Prinsen är född 1904. Akten försiggick framför jättemonumentet öfver Victor Emanuel II, rest i Rom 1911 (se årg. XII: 37).

Ljutertryck af text eller illustrationer i HVAR 8 DAG utan angifvande af källan förbjudes vid laga påföljd.
För Berättelser och Historietter gäller ovlkorligt förbud.